

Vaneev, A.:⁺HOGYAN SZERVEZZÜK MEG A MÓDSZERTANI SEGÍTSÉGET

A területi könyvtár, mint a kultúra irányításának módszertani bázisa, egyetemlegesen felel a területi művelődési osztállyal a könyvtárak tevékenységének tartalmi részéért, az olvasók megfelelő könyvellátásáért, valamint a jó tapasztalatok elterjesztéséért. A területi könyvtárnak arra kell törekednie, hogy a hatókörébe eső könyvtárak segítsék a pártszervezeteket a lakosság körében végzett politikai és népművelési munkában és hogy a könyvpropagandát szorosan kapcsolják össze a lakosság termelő tevékenységével és kulturális életével.

Ezekkel a feladatokkal a módszertani osztály nem tud egyedül megbirkózni. Véleményünk szerint a megoldáshoz a területi könyvtár egész kollektívájának össze kell fognia.

Néhány évvel ezelőtt munkatársaink között még az a vélemény uralkodott, hogy a területen lévő könyvtárak megsegítése kizárólag a módszertani előadók feladata.

Ma a módszertani osztály olyan központtá vált, amely irányítja és ellenőrzi a Területi Könyvtár összes osztályainak módszertani munkáját. A könyvtárnak mindazok a munkatársai, akik felsőfoku szakképzettséggel, vagy nagyobb gyakorlati tapasztalattal rendelkeznek, egy-egy járást kapnak gondozásra. A kiszállások alkalmával a helyszínen tanácsot adnak arra vonatkozóan, hogyan kell az olvasókkal egyénileg és közösen foglalkozni, elemzik a könyvtárak jelentéseit és terveit, ellenőrzik a könyvállományt. 1957-ben az 59 kiszállásból 25 kiszállás a módszertani előadókra, míg a többi a könyvtár más osztályainak munkatársaira esett. Az olvasótermek dolgozói segítséget nyújtottak a falusi könyvtáraknak a mezőgazdasági könyvekről szóló olvasóankétek megrendezésében; a fel dolgozó és katalogizáló osztály tagjai a falusi könyvtárak szakkatalógusának felállításához siettek segítséget nyújtani.

⁺ A szerző a kirovi Területi Gercen Könyvtár igazgatóhelyettese.

Minden osztály arra törekszik, hogy átadja tapasztalatait a területen lévő könyvtáraknak. A kölcsönzési osztály munkatársai például összegezték azokat a tapasztalatokat, amelyeket az olvasók differenciált kiszolgálásánál és a bibliográfiáknak az olvasás irányításánál történő felhasználásával kapcsolatban szereztek. Az így levont tanulságokat és javaslatokat figyelembe vették a városi és járási könyvtárak is.

Különösen szoros a kapcsolat a bibliográfiai és a módszertani osztály közt: rendszeresen egyeztetik munkaterveiket, valamint a közreadásra kerülő módszertani utmutatók tematikáját. Az utmutatók anyagának bibliográfiai részét - az esetek túlnyomó többségében - a bibliográfusok állítják össze. Egy sor olyan munkát, amelyek a táj- és helyismereti irodalom propagálásával, az ajánló bibliográfiák felhasználásával és az így szerzett tapasztalatok általánosításával függnek össze, önállóan készítenek el.

A módszertani tevékenység koordinálására és a nyomtatásban megjelenő kiadványok minőségének megjavítása céljából szerkesztőségi tanácsot hoztunk létre, melybe a legtapasztaltabb és a legképzettebb könyvtárosokat hívtuk meg.

A módszertani segítségnyújtás eredményessége nemcsak a területi könyvtár kollektívájának munkájától, hanem a járási könyvtárak dolgozóitól is függ. A vándorkönyvtárak és olvasótermek vezetői közül "állományon kívüli módszertani előadókat" választottunk ki. Ezek, fő feladataik teljesítése mellett, arra törekednek, hogy nagyobb mértékben foglalkozzanak a módszertani munkával. Kiképzésükre speciális szemináriumot szerveztünk. Ennek keretében az egyik foglalkozást a falusi könyvtárak módszertani irányításával kapcsolatos kérdéseknek, másikat pedig a kiváló tapasztalatok leírásának és általánosításának szenteltük. A szeminárium résztvevői azt a feladatot kapták, hogy tanulmányozzák át egy-egy falusi könyvtár gyakorlatát.

A terület könyvtárainak nyújtandó módszertani segítséget igen megkönnyítik az olvasó-aktivisták. Így a területi mezőgazdasági igazgatóság tudományos osztályának vezetője, H. Kucser, a mezőgazdasági irodalom propagálásával foglalkozó könyvekről irt recenziót, V. Zaboltovszkij a könyvtár történetére vonatkozó anyagot rendezi. Cancerovszkaja megírta a halturini Városi Könyvtár történetét, Zamjatin ujságíró az urzsumi Járási könyvtárról tartott előadást, V. Korotaev, Z. Galmullina és

V. D'jakonov tanárok, továbbá V. Nedejskij a táj- és helyismereti muzeum igazgatója, Ju. Korzovatuh módszertani előadó és mások előadásokat tartanak a falusi könyvtárosokat képző tanfolyamokon.

Nem hallgathatjuk el azonban, hogy a területi könyvtár igen laza kapcsolatot tart a területi művelődésügyi igazgatóság népművelési osztályának módszertani kabinetjével. Az a próbálkozás, hogy együttesen adjanak ki módszertani utmutatókat, egyelőre nem járt sikerrel.

A nemrég megnyitott területi gyermekkönyvtár, - mely magára vállalta a gyermek- és ifjúsági könyvtárak hálózatának módszertani irányítását - természetesen, megkönnyítette feladatunkat. Magától értetődik, hogy nagyon fontos a két területi könyvtár munkájának koordinálása. Éppen ezért mindig összeegyeztetjük a vidéki kiszállások tervét és kölcsönösen segítjük egymást abban, hogy a felnőttek, illetve a gyermekek könyvtárának munkáját zökkenőmentessé tegyük. Tervbevettük azt is, hogy együttesen adunk közre beszámolót a tapasztalatcseréről és közösen rendezünk értekezleteket.

A területen lévő könyvtárak módszertani irányítása szempontjából azonban a legfontosabb hely a területi könyvtár módszertani osztályát illeti meg. A módszertani osztály hat dolgozója közül nem számítva az egy fő laboránst, ketten a könyvtárellátóval kapcsolatos munkát végzik. Ügyelnek arra, hogy idejében beérkeznek-e a megrendelt könyvek, és hogy a közművelődési könyvtárak könyvvel való ellátása a gyűjtőkörrel összhangban történik-e. A módszertani osztály vezetője a természettudományos és műszaki irodalom propagálásának kérdésével, ill. a könyvállomány tanulmányozásával és gyarapításával foglalkozik, M. Lobasztova, módszertani előadó a mezőgazdasági irodalom propagálását, a falusi lakosságnak könyvvel való ellátását és az aktivistákkal való foglalkozást végzi; L. Koz'minuh, módszertani előadó, a társadalmi-politikai irodalom propagandájának kérdéseivel, a könyvállomány szervezésével és a katalógusok kérdéseivel foglalkozik; B. Szadürin módszertani előadó a szépirodalmi könyvek propagálását, a könyvtárak munkájának szervezési és tervezési részét tekinti főfeladatának.

A módszertani osztály napi munkarendje a következő: a nap első felében módszertani utmutatókat készítenek, a nap második felében a könyvtárakkal való levelezést bonyolítják le.

A könyvtárosoknak nyújtandó segítség általunk alkalmazott formái

és módszerei közül a legnagyobb súlyt a könyvtárosokkal való személyes érintkezésre helyezzük. A módszertani előadók, mint már mondtuk, gyakran kiszállnak vidékre. 1957-ben dolgozóink a terület 44 járása közül 42-öt meglátogattak.

Gyakran rendezünk értekezleteket és szemináriumokat a járási és városi könyvtárak vezetői, az olvasótermek, a vándorállomány vezetői stb. számára. A könyvtárosoknak módjukban áll, hogy kölcsönösen kicseréljék tapasztalataikat, meghallgassák az előadásokat és a könyvismertetőket, részt vehessenek a tanulmányi kirándulásokon és egyéb szemléltető akciókon.

1944 óta rendszeresen megtartjuk az un. "könyvtári csütörtököket". Korábban ezeken csak Kirov város közművelődési könyvtárainak dolgozói vettek részt. Később azonban, amikor a városi művelődési osztály létrehozta a könyvtárosok egyesülését, "csütörtökeinkén" mind gyakrabban megjelentek a területi könyvtárainak dolgozói is. Ettől függetlenül azonban a városi könyvtárosok továbbra is vendégeink. A "könyvtári csütörtökökben" előadások és felolvasások hangzanak el társadalmi-politikai, ismeretterjesztő, ill. egyéb témákról, s a könyvismertetések mellett megvitatják a Bibliotekar'-ban közreadott cikkeket is.

Kirov városában korábban nem volt olyan központ, amely egyesítette volna a műszaki könyvtárakat. Ezért egy módszertani szekciót hoztunk létre, mely állandó segítséget ad a műszaki könyvtáraknak. Ez a segítség abból áll, hogy könyvismertető szemléket tartunk számukra a könyvujdonságokról, szervezzük a kölcsönös tapasztalatcserét. A szekció segítségével területi könyvtárunk olvasóankétet rendezett "Az energetikai kérdésekkel foglalkozó folyóiratok felhasználása az ipari vállalatoknál" címmel.

Sok falusi könyvtáros azokon a tanfolyamokon tökéletesíti magát mesterségében, amelyek lényegében a Szovjetunió Állami Lenin Könyvtára által összeállított oktatási program alapján működnek. Arra is gondolkunk, hogy a foglalkozásokon tanulmányozzák a fontosabb politikai dokumentumokat, pl. Hruscsov "A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 40.évfordulója" című előadását, a Békekiáltványt stb. A könyvtárosok megismerkednek az időszerű irodalommal, részt vesznek a plakátkészítési és könyvkötészeti gyakorlati foglalkozásokon. Az újoncokkal megszerettjük

a könyvtárosi foglalkozást. Ők a tapasztalt falusi könyvtárosok szájából hallanak beszámolót a könyvtári munkáról.

.....

A módszertani segítség egyik legelterjedtebb formája a konzultáció. Csupán 1957-ben 285 szóbeli /egyéni és csoportos/ felvilágosítást adott az osztály a legkülönbözőbb kérdésekről; az írásbeli referenciák száma 309 volt.

Munkánkban tekintélyes helyet foglal el a módszertani kiadványok szerkesztése. Egyetlen év alatt 32 módszertani utmutatót küldtünk a terület könyvtáraiba. Most arra törekszünk, hogy ezeket nyomtatásban díszes borítólapjal adjuk közre. A legérdekesebb kiadványok közül meg kell említenünk "A könyvek segítik munkánkat" című gyűjteményünket, mely cikkeket közöl a kolhozelnök, a fejőnő, a sertésgondozónő, a juhtenyésztő, a gyümölcsstermesztő és méhész tollából.

Munkánkban gyakran használunk fotokópiákat. Rendszerint ilyen módon ismerkednek meg a könyvtárosok a könyvtári plakátmintákkal. ... A minta hátlapján a plakátot készítő könyvtár tapasztalatairól szóló szöveg olvasható.

Módszertani kiadványainkkal azt a célt kívánjuk szolgálni, hogy segítséget adjunk a könyvtáraknak az irodalompropaganda módszereinek és formáinak tökéletesítéséhez és olvasóbankétek szervezéséhez. Egyik módszertani levelünkben például azt ajánlottuk, hogy az állattenyésztő telepeken vitassák meg területünk kiváló fejőnőjének, az OSzSzSzk legfelső Tanácsa tagjának, A. V. Ovsinnikovának "Hogyan fejjük a teheneket" című könyvét. A módszertani levél ilyen konkrét kérdéseket is tett fel az olvasóknak: "Egyezik-e az Önök által használt kézfejési módszer a könyvben ajánlott eljárással? Miben különbözik ettől? Milyen módszert kívánnak alkalmazni a jövőben? Egyéttértenek-e Önök azzal a napirenddel, amit a könyv ajánl? Mi a véleményük az Önöknél bevezetett napirendről" stb. Ahhoz, hogy az olvasók válaszolni tudjanak ezekre a kérdésekre, alaposan át kellett tanulmányozniuk Ovsinnikova brosuráját és gondolkodniuk kellett saját gyakorlatukon.

A módszertani levélben hangsúlyoztuk, hogy az olvasókra nem szabad rákényszeríteni a hozzászólások témáit, mivel ez akadályozza a könyv tartalmának alapos áttanulmányozását. A könyvtárak többsége alkotóan felhasználta az általunk küldött anyagot és sok kolhozparasztot bekapcsolt

a könyv aktiv megvitatásába.

Módszertani osztályunk azonban nem szoritkozott csupán egyetlen le-
vélre. Bizonyos idő elteltével röplapot küldtünk szét, amelyben ismer-
tettük a lezajlott olvasóankétek eredményeit.

A könyvtárosok időnként megfelelnek a könyvvel való foglalkozás
egyik legnépszerűbb és legkönnyebben megvalósítható formájáról - a fel-
olvasásokról, melyek tudvalévően rendszerint igen élénk beszélgetéssel
végződnek. Ebben mindenekelőtt maga a területi könyvtár a ludas, mert
elkészítette ugyan az olvasásra szánt könyvek jegyzékét, de szinte
egyetlen alkalommal sem foglalkozott a feladat módszertani vonatkozásai-
val. Ma már a könyvtárak részletes utmutatást kapnak a felolvasást beve-
zető szöveg jellegéről, a felkészüléshez szükséges kiegészítő irodalom
felhasználásáról, azokról a kérdésekről, amelyek az olvasott anyaggal
kapcsolatban felvetődhetnek az olvasmány szemléltető segédeszközökkel
való illusztrálásáról és végül azokról a könyvekről, amelyek otthoni
olvasásra ajánlhatók.

A fentiek megszivvelésével a könyvtárak ma már sokkal sűrűbben és
nagyobb felkészültséggel tartanak felolvasásokat.

Az utóbbi időkg az volt a helyzet, hogy a mezőgazdasági irodalom
propagálásánál nem differenciáltuk a falusi könyvtáraknak nyújtott se-
gítségét. Ma már azonban nagyobb figyelmet fordítunk azoknak a járások-
nak sajtóságos helyi viszonyaira, amelyek a könyvtárak hatókörében van-
nak. A módszertani osztály utmutatást ad a könyvtárak dolgozóinak ahhoz,
hogyan készítsenek plakátokat, hogyan rendezzenek kiállításokat; emellett
könyveket ajánl felolvasás és olvasóankét céljára. ....

Módszertani kiadványainkban, sajnos, még mindig nem küszöböltük ki
a formalizmus és a sablonosság elemeit; ez akadályozza a könyvtárak kez-
deményezését és munkájukat sablonossá teszi. Vidéki kiszállásainkon min-
dig ugyanazokat a könyvtári plakátokat, ugyanazokat a könyvcsoportokat
látjuk a könyvkiállításokon. Ez arról tanuskodik, hogy módszertani ta-
nácsaink olykor még mindig utasítás-jellegűek és nem úgy értelmezik azo-
kat, mint ötletet adó szempontokat, melyeknek az a célja, hogy alkotó
gondolkodásra késztessek a könyvtárosokat.

A területi könyvtár nemcsak módszertani, hanem bibliográfiai utmu-
tatókat is készít. Eddig már sok kisebb bibliográfiát, vezérfonalat ad-
tunk ki. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy ezeknek a felhasználása

nem kielégítő. Éppen ezért mind gyakrabban adunk közre komolyabb, tekintélyesebb bibliográfiákat. Ilyenek pl.: "A kirovi terület múltja és jelene", "A kirovi terület híres szülöttei", "A mezőgazdasági gépek mintaszerű felhasználása", "Mit olvasson a falusi építő", "A kirovi terület mezőgazdasági élmunkásainak tapasztalatairól szóló könyvek", stb.

Kellőképpen felhasználjuk a gorkijai, cseljabinszki, vologdai, kosztromai és más területi könyvtárakból kapott kiadványokat. Szétküldtük a tulai Területi Könyvtártól kapott "Lenin üzenete az ifjuságnak" című munkát és "A közművelődési könyvtárak munkájának segítése" című bulletint.

A könyvtárak tapasztalatait a helyszínen szoktuk tanulmányozni. ... Tapasztalatokat gyűjtünk az évi beszámolókból is. Ezeket igen gondosan elemzik a könyvtár különböző osztályainak munkatársai. Összefoglaló kimutatást készítünk a járási, városi és falusi könyvtárak tevékenységéről; megnézzük, hogyan történt a mezőgazdasági, műszaki, természettudományos, helyismereti és szépirodalmi művek ajánlása, hogyan gondoskodtak az állományról és a katalógusok vezetéséről stb. Ezeket a kimutatásokat eljuttatjuk a könyvtárakhoz és így módot adunk nekik ahhoz, hogy felkarolják a legjobb kezdeményezéseket és kiküszöböljék saját munkájuk hiányosságait.

Olykor kísérelteznünk is kell. Egyes járások nem készítettek tervet a falusi lakosság könyvellátásának biztosítására. Ezért a módszertani osztály elhatározta, hogy közvetlenül részt vesz az idevonatkozó terv összeállításában. Ebből a célból a prosznicki járásba kiszállt egy brigád, melyben - a módszertani előadókön kívül - helyet foglalt a járási művelődési osztály és a járási gyermekkönyvtárak néhány dolgozója, valamint a leningrádi Könyvtárosképző Főiskola 5 gyakorló hallgatója.

Az eredmények igazolták várakozásunkat. A terv lehetővé tette a könyvtárak számára, hogy jelentős mértékben megjavítsák munkájukat. A járási könyvtár vezetője, M. Lapteva, összegyűjtötte és ismertette a tervteljesítésre vonatkozó adatokat és az így összeállított kimutatást broszúra formájában kiadták. Ily módon a prosznicki járás értékes tapasztalatai eljutottak az egész terület könyvtárosaihoz.

.....

1955-ig a tapasztalatok terjesztésének egyik fő formája a bulletin

volt. Ez a kiadványfajta azonban nem elégítette ki a könyvtárak dolgozóit. Gyakran elavult anyagot is közölt. A cikkek beszegyűjtése sok időt vett igénybe, s így mire a bulletin megjelent, a cikkek elvesztették tádszerőségüket. Emellett kevés példányban - mindössze 200-ban - adták ki, s így csak a járási és városi könyvtárakba jutott el. ...

Ma már nyomdai uton adunk közre röplap-sorozatot 1.000 példányban. Így a könyvtár gyorsan, operatív módon tudja terjeszteni az érdekes kezdeményezéseket.

A fontosabb anyagot brosurák formájában adjuk közre. Így például gyűjtemény formájában jelentettük meg azokat a módszertani utmutatókat, amelyek a pártnak azzal a célkitűzésével foglalkoznak, hogy az elkövetkezendő években utól kell érni az Amerikai Egyesült Államokat az egy főre eső hús-, tej- és vajtermelés terén. ...

A könyvtárak tapasztalatait a hangos h iradóban és a "Kirovszkaja Pravda", ill. a "Komszomol'szkoe Plemja" című lapokban is ismerttjük.

A falusi könyvtárosok között sokan vannak olyanok, akik igen élénken és érdekesen számolnak be munkájukról, de leírni nem tudják mondani-
valójukat. A módszertani előadókra vár tehát az a feladat, hogy segítsenek a felvetődő gondolatok és megfigyelések írásbeli megfogalmazásában és rendszerezésében.

A területi könyvtár figyelemmel kíséri az általa kiadott módszertani és bibliográfiai kiadványok felhasználását. Gyakran beszélnek erről az értekezleteken és szemináriumokon, illetve a helyi kiszállások alkalmával is. A kiadványok alkalmazására vonatkozó képet nyerhetünk többek között a könyvtárak beszámolójelentéseiből, a könyvtárak közti levelezésből stb. De azt még nem mondhatjuk, hogy rendszeresen ellenőrizzük a kiváló tapasztalatok gyakorlati megvalósítását.

.....

Eredeti cím: Kak organizovat' metodiceszkaja pomosca'.
Megjelent: Bibliotekar', 1958. 4.sz. 30-34.lap.
OSzK.ford.sz.: 1951.